

РОЗШИРЕННЯ НАТО: ПОЛІТИКА ВІДКРИТИХ ДВЕРЕЙ

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Розглянуто сутність політики відкритих дверей, як перспективу щодо розширення НАТО. Визначено вплив розширення на інші країни. Виявлено елементи, критерії та етапи вступу до НАТО.

Ключові слова: НАТО, альянс, відносини, ПДЧ, політика відкритих дверей.

Abstract

The essence of the open door policy as a perspective on NATO expansion is considered. The impact of expansion on other countries is determined. The elements, criteria and stages of joining NATO have been identified.

Keywords: NATO, alliance, relations, MAP, open door policy.

Вступ

Утворений у 1949 році після підписання Вашингтонського договору, НАТО є безпековим альянсом 31 країн Північної Америки та Європи. Основною метою НАТО є захист свободи та безпеки союзників політичними та військовими засобами. НАТО залишається головним інструментом безпеки трансатлантичної спільноти та втіленням її спільних демократичних цінностей. Це практичний засіб, за допомогою якого безпека Північної Америки та Європи назавжди пов'язана разом.

Результати дослідження

НАТО є альянсом 31 суверенної держави, і участь в альянсі не впливає на їхній особистий суверенітет. У НАТО немає ні парламентів, ні законів, ні примусових заходів, ні повноважень карати окремих громадян [1]. Двері НАТО залишаються відкритими для будь-якої європейської країни, здатної взяти на себе зобов'язання, пов'язані з членством, і зробити внесок у безпеку в євроатлантичному регіоні. З 1949 року кількість членів НАТО зросла з 12 до 31 країни через дев'ять раундів розширення. Фінляндія стала останньою країною, яка приєдналася до Альянсу 4 квітня 2023 року. Наразі чотири країни-партнери заявили про свої прагнення до членства в НАТО: Боснія і Герцеговина, Грузія, Швеція та Україна. Фінляндія та Швеція завершили переговори про приєднання, і члени Альянсу підписали протоколи про приєднання для обох країн у липні 2022 року[2]. Хоча Фінляндія вже приєдналася до Альянсу, Швеція є офіційно запрошеною країною та бере участь у засіданнях НАТО як така.

Політика відкритих дверей НАТО ґрунтується на Статті 10 засновницького документа Альянсу – Північноатлантичного договору від 1949 року, в якій йдеться про те, що на членство в НАТО може претендувати будь-яка «європейська держава, здатна просувати принципи цього Договору і робити внесок у підтримання безпеки на євроатлантичному просторі». Зазначається також, що будь-яке рішення щодо потенційного розширення Альянсу має ухвалюватися «за одностайною згодою»[3]. Жодна третя країна не має права голосу в таких обговореннях. Країни, які бажають приєднатися, повинні відповідати певним вимогам і пройти багатетапний процес, що включає політичний діалог і військову інтеграцію.

НАТО складається з двох основних частин: політичної та військової. У штаб-квартирі НАТО представники всіх держав-членів збираються разом для прийняття рішень на основі консенсусу. Він також пропонує місце для діалогу та співпраці між країнами-партнерами та країнами-членами НАТО, надаючи їм змогу працювати разом у зусиллях, спрямованих на встановлення миру та стабільності [1].

У січні 1994 року на Брюссельському саміті керівники країн - членів Альянсу знову підтвердили відкритість Альянсу для членства інших європейських держав, які спроможні втілювати в життя

принципи Вашингтонського договору і робити свій внесок у безпеку північноатлантичного регіону. У результаті було підготоване «Дослідження з питань розширення НАТО», яке у вересні 1995 року було передане зацікавленим країнам-партнерам і оприлюднене. Викладені у Дослідженні принципи залишаються підґрунтям відкритого підходу НАТО до запрошення нових членів до вступу. Розширення НАТО є подальшим кроком до основної мети Альянсу - вдосконалення безпеки і поширення стабільності на весь євроатлантичний регіон, що доповнює ширші тенденції до інтеграції [5].

Згідно з дослідженням, країни, які бажають вступити в НАТО, повинні мати можливість продемонструвати, що вони виконали певні вимоги. До них належать [2]: функціонуюча демократична політична система, заснована на ринковій економіці; справедливе ставлення до меншин; прихильність до мирного вирішення конфліктів; здатність і готовність робити військовий внесок в операції НАТО; відданість демократичним цивільно-військовим відносинам та інституційним структурам.

Сповнені рішучості підтвердити принципи Мадрида та просувати далі процес розширення, лідери 19 країн НАТО схвалили План дій щодо членства (ПДЧ).

План дій щодо членства (ПДЧ) – це програма НАТО з надання консультацій, допомоги та практичної підтримки, що враховує індивідуальні потреби держав, які задекларували прагнення вступити до Альянсу [4]. Формат підготовки до вступу в НАТО «План дій щодо членства» з'явився у 1999 році.

Ключові елементи Плану дій щодо членства включають:

- річні національні програми, що охоплюють політичні, економічні, оборонні, ресурсні, безпекові та правові аспекти підготовки до членства;
- механізм зворотного зв'язку щодо прогресу, який включає як політичні, так і технічні поради, а також щорічні оцінки Північноатлантичної ради;
- координаційний центр для координації допомоги з питань безпеки з боку НАТО та держав-членів;
- покращене оборонне планування, яке включає встановлення та перегляд узгоджених цілей планування, спеціально розроблених для підготовки військових кандидатів до можливого членства в майбутньому [6].

Коли країни Альянсу вирішують запросити країну стати членом НАТО, вони офіційно запрошують цю її розпочати переговори про вступ в Альянсом. Це перший крок у процесі вступу на шляху до офіційного членства. Основні етапи процесу [2]:

1. Переговори про вступ із командою НАТО (отримання від запрошених країн офіційне підтвердження їхнього бажання та здатності виконувати політичні, юридичні та військові зобов'язання та зобов'язання членства в НАТО, як це викладено у Вашингтонському договорі та в Дослідженні щодо розширення НАТО);

2. Запрошені країни надсилають до НАТО листи про рішення разом із графіками реформ (кожна запрошена країна надає підтвердження свого прийняття зобов'язань і зобов'язань членства у формі листа про наміри від кожного міністра закордонних справ на ім'я Генерального секретаря НАТО. Разом із цим листом вони також офіційно подають свої індивідуальні графіки реформ);

3. Країни НАТО підписують протоколи про вступ;

4. Країни НАТО ратифікують протоколи про вступ.

5. Генеральний секретар запрошує потенційно нових членів приєднатися до Північноатлантичного договору

6. Запрошені країни приєднуються до Північноатлантичного договору відповідно до своїх національних процедур;

7. Здавши на зберігання свої документи про вступ у Державний департамент США, запрошені офіційно стають членами НАТО.

Висновки

Отже, фактично, розширення НАТО – це динамічний процес, який триває та не становить загрози. Розширення НАТО є невід’ємною складовою зусиль Альянсу щодо підвищення рівня безпеки країн-членів Альянсу та створення гарантій майбутньої стабільності на євроатлантичному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. U.S. Mission to the North Atlantic Treaty Organization/ URL: <https://nato.usmission.gov/about-nato/> (дата звернення: 06.05.2023).
2. Enlargement and Article 10. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49212.htm? (дата звернення: 06.05.2023).
3. Розширення НАТО і політика відкритих дверей. URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160705_1607-factsheet-enlargement-uk.pdf. (дата звернення: 06.05.2023).
4. Політика «відкритих дверей» та План дій щодо членства в НАТО. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/pro-nato/politika-vidkritih-dverej-ta-plan-dij-shchodo-chlenstva-v-nato> (дата звернення: 06.05.2023).
5. Дослідження розширення НАТО від 1995 року. URL: <https://www.nato.int/docu/other/ukr/handbook/2001/hb030101.htm> (дата звернення: 06.05.2023).
6. NATO Summit: Membership Action Plan Fact Sheet. URL: <https://clintonwhitehouse5.archives.gov/WH/New/NATO/fact5.html/> (дата звернення: 06.05.2023).

Саплюва Анастасія Віталіївна — студентка групи МЗД-206, факультет менеджменту і інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: asiaaxs@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. e-mail: valkorney1958@gmail.com

Saplyva Anastasiia — student of MZD-20b group, Faculty of Management and Information of security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: asiaaxs@gmail.com

Academic supervisor: **Kornienko Valeriy** — Candidate of Historical Sciences, PhD (Political Science), Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: valkorney1958@gmail.com